

zbog pretežne neuobičajene dužine njihovih stihova (čak preko 20 slogova), stih prestaje osjećati kao ritmička cjelina, pa tako ni rima ne vrši svoju funkciju označavanja granice stiha. Tako je i sonet samo uvjetna cjelina njihove bogate zvukovne teksture, koja često pokazuje da joj je formativni model drugačiji od sonetnog...²¹

Slično Stojević čini s »dragim bipolarnim ča«, čiju paradigmu naglašeno dinamizira sinkroniziranjem ostalog leksičkog materijala (onog prvotno nečakavskog).

Tradicionalna se čakavska deminutivizacija ovdje bitno prevrednuje i pokazuje da čakavština nije nepoetska kada usebljuje »stranu« građu.

9. DESAKRALIZACIJA POETSKOG PISMA

Prethodno opisani postupak jest čin desakralizacije poetskog pisma, čin koji se, dakle, izlaže već na stilističkoj razini, a koji se i tematski u tim pjesmama neprestano ispituje. Grbovi, signali, simboli, znakovi, njihova funkcionalnost prema ironično upitno samoodređenom lirskom subjektu (npr: *Grbi*)²², mitsko i mitologijsko prema samom činu proizvodnje s persiflažnim međukomentarom, jezična pokretljivost prema značenju i procesu označavanja (npr: *Kuševanje*)²³ persifliraju izravno tradicijskih vrijednosti (*Rahat Lok(r)um*)²⁴, ciklus) — sve su to stilsko-motivsko-tematski pomaci Stojevićevih tekstova, a sasvim je jasno vidljivo da je predmet pjevanja u svim tim slučajevima, zapravo, sam jezik. Jezik kao proizvodljivi materijal, ili jezik književnosti (uporabljeni, postojeci, napisani) — dakle, pismo koje se može promatrati u različitim odnosima prema novoj, »ponovnoj«, jezičnoj proizvodnji. Stojević svaki novi proizvod postavlja u odnos prema proizvodnji samoj, doista samostalnoj i samoznačećoj.

Premda tekstove ispisuje u »zadanoj« formi, on toj zadanosti neprestano izmiče oslobađajući čakavštinu od svih neproduktivnih tradicijskih zadaća — trošnih paradigmi.

10. AUTONOMIZIRANJE PROIZVODLJIVOSTI

Jedan od najrabljenijih postupaka autonomiziranja jezične proizvodljivosti, u tekstualnom pjesništvu, jest isticanje zvukovne dimenzije, pa je to, naravno, stalno prisutno i u Stojevića, s tim da se taj postupak morfo(fono)loškog »prenadraživanja« prvotne materijalnosti znaka radikalizira u završnomu, naslovnom ciklusu zbirke *Rime amorose*. Tu su riječi izgubile uobičajenu paradigmu morfoloških prefiksalskih ili sufiksalskih tvorbi, te su i u sintagmatskom nizu vezivanja oslonjene ne više na samo smisaono-idejnu ravan, nego upravo više na morfološku i slogovnu podudarnost susjednih tvorbi. Već se tako zaobilazi ta idejno-smisaona ravan poetskog rada, a ističe materijalnost jezičnosti. Taj postupak, međutim, nije sam po sebi više tako nov — baš je jedan broj sljedovatelja sem — konkretizma pogrešno shvatio funkcionalnost takvih tvorbi, te se pojavilo obično nefunkcionalno premetalaštvo. Zato je Stojević prilikom upotrebe toga postupka dodatno upisao svoju specifičnu razliku, svijest o mogućnostima toga postupka. A gdje se vidi ta upisana svijest? U jednostavnosti morfološko-slogovne igre, zasnovane na kodificiranom obrascu žargonskih premetalačkih govora:

»(raz)gljednica Hipnosove smrti)
Gljedaj raz.
Daj raz gdje
Tuti j' mrzaz,
i — dajglje...²⁵

11. SVIJEST O PISMU

Očigledno je da su Stojevićeva ispitivanja osamostaljene jezičnosti dosegla vrlo visoku razinu projektivne osposobljenosti. Može se, od prve prema posljednoj zbirci, pratiti tehnologijsko preusmjeravanje ispitivanja mogućnosti jezične tvornosti. U prvim smo zbirkama mogli govoriti o prostornom, vizualnom intervereniranju u tekstualnu građevinu u pravcu oslobađanja i otvaranja teksta u prostoru teksta — svijeta, čitateljeva — svijeta, čitateljeva — teksta: *Kategorija prostornosti* može se u po-

sljednoj zbirci promatrati u specifičnom odnosu prema kodificiranim govorima, i to s jednom intencijom akodifikacije kao i rekodifikacije: razlaganja postojećih znakova sustava i izgradnje novih, u koje je jasno upisana i produktivna međuprostorna razlika: svijest o pismu.

*(...)
Zajik na zajiki, zajik uz zajik, zajik u zajiji,

1. Milorad Stojević: *Iza štita*, CK NSZG i NZMH, Zagreb, 1971.
2. O metajezicičnosti mikrostrukturacije paradijom kaže i slijedeća njena definicija: »Ako izražajna sredstva određenoga djela, određene pjesničke vrste ili određenoga doba pisac upotrijebi u tako *svjesno* pretjeranom i (podv. G. R) karikiranom obliku da djeluju komično, nastaje p a r o d i j a (grčki *parodija* — podrugljivo oponašanje)«. Zdenko Škreb: *Mikrostrukture stila i književne forme*, Uvod u književnost, Rotulus Universitas GZH, Zagreb, 1983, str. 340.
3. Milorad Stojević: *Licce*, August Cesarec, Zagreb, 1974.
4. M. S.: *Litvanski erotski srp*, Razlog, Zagreb, 1974.
5. Isto, pjesma *Svrab*, str. 8.
6. Zoran Kravar: *Lirska pjesma*, Uvod u književnost, str. 491; piše o ikoničkom znaku: »Akustički i grafički 'signifikanti'... idu u red slikovitih ('ikoničkih') znakova, koji svoj predmet označuju osjetilno provjerljivom reprodukcijom njegovih svojstava.«
7. Milorad Stojević: *litvanski erotski srp*, str. 8.
8. Isto, str. 15.
9. Isto, str. 16.
10. Branimir Bošnjak: *Apokalipsa avangarde*, str. 133: »Nehajev i Stojević... su radikalizirali... ulogu jezika kao skladišta poetske disperzije. Stojević je tu očigledno zainteresiran za ustanovljavanje arheologije — je govora i povijesno destruiranje ideologijskog koncepta vladajućeg govora smisla...«
11. Milorad Stojević: *Rime amorose*, IC Dometi, Rijeka, 1984, str. 27.
12. Preuzeta prema Ecovovoj teoriji komunikacije.
13. Intertekstualnost 1: iščitljivo tekstualno obraćanje drugim tekstovima, i to različitim postupcima unošenja manjih ili većih dijelova tih drugih tekstova u svoj tekst s različitim funkcionalnim preoznačavanjima. Isti ovaj »fenomen« u literaturi se naziva i metatekstualnošću, npr. Aleksandar Flaker u knjizi *Ruska avangarda*.
- Intertekstualnost 2: u poststrukturalističkom viziranju tekstualne proizvodnje jedan od istaknutijih postava jeste da su svi tekstovi dio široke mreže tekstova, dio »teksta svijeta«, sinkronijskog i dijakronijskog, i da su svi ispisani već »citati bez navodnika« (Barthe). Ovaj je teorijski postav upravo produktivno provociranje prethodno opisanog »fenomena« intertekstualnosti, tj. njegova dekonstrukcijska razrada.
14. Milorad Stojević: *Viseći vrtovi*, IC Dometi, Rijeka, 1979.
15. Isto, str. 21.
16. Isto, str. 55—69.
17. Isto, str. 60.
18. Isto, str. 68—69.
19. Usporediti u temeljitoj Stojevićevoj studiji, prvom dijelu *Antologije čakavskog pjesništva XX st.*, ICR, Rijeka, 1987.
20. *Rime amorose*, IC Dometi, Rijeka, 1984.
21. Isto, pogovor knjizi — Zvonimir Mrkonjić, str. 65—70.
22. Isto, str. 11.
23. Isto, str. 18.
24. Isto, str. 39—41.
25. Isto, str. 56.
26. Isto, str. 18.

žirafa

mikailo bodiroga

Kada je gutljaj piva platio svu ljubav, rodila se prilika male i jedine duše od srca dobrih i toplih, crvenih. Otvorila je oči, zacijenila se od svetlosti i umrla. Umočena sva u voće i ruže, u boje i pijani san zenica zarobljenih trepavicama, špartala je po meni zracima svog brezastog duha. Činija puna slatkog pića za sludene leptirove što žive samo iznad vode. Koliko njih lebdj nad okeanom i odmara se u trbusima krvožednih galebova i šalje njoj i njenim štamparskim zubicama iskricu zvuka obučene u vatu i žar. Borovi su je bombardovali polenom da je oplode, da rodi zeleni cvet koga još niko nije zamislio. Spavala je s jabukom pod glavom i bodljikavom žicom na grudima za svog zanesenog ludaka, dugo i tiho poput zvezdanog luga. Ručice malih siromaha mogle su biti dražesnije od snova za laku noć lepatica sa žutim ružinim laticama u uveloj kruni. Na neobrijanim avgustovskim brdašcima, dok je voz prolazio, igrao sam se tuđe s pamučnom davičicom. Jedan veliki kolač od stida. Sa šušnjem i karmirskom paprati za ručak. Jeremičak je molio svilenu rosu da ga se odrekne, da ga više ne bude, da bi ga dečak zavoleo. Moj prijatelj je u tim trenucima pio užasni plavi konjak, zato što je bio tužan. Pepeljara ga je sneno i tiho umivala. Dečak se okrenuo i video njeno lice kao košticu maslačka, a ona je treptala i zlatastim vilama otkidala mace sa uvojaka, jer ona je pobegla iz bolnice i neće se vratiti tamo u belom autu i sa rukama na otvorenom pupku. Tamo sad pevaju ptice probudene od rose.

Dečak je bacao kamačke u pesak. Ptice pale sa oraha u vlažnu detelinu; pijuću za maglom i

Oznjiči telo, oteli se rič ka se ne zgovori u škuri (...)

Zajik sih zajikih u zajiki sih nje zajikih dišu si mena.

Spušća u njega začrvljenen kolobar, žerafku senih

Kadinje konal u novon postanki sin stvaron daje imena. (...)²⁶

gutaju grumuljice hleba i vazduha i vode — kamački u prstima. Tetka je odnela kutiju u šumu, u kojoj su ljudi čučali i ostavljali hrpice, blage i dimljive, lisicama i vukovima. Nastupio je mali zemljotres šarenih kikica. Kakav je to način da spavaš posle dvanaest? Zvončići od rumenila, razdragani kikut u jamicama, sve malo i umanjeno. Zdravo, reče crni pramen kose. Zdravo. Jednom ću ti vratiti ovo; spustiću ti crvenu ružu na pupak, u belom mrtvačkom krevetu, kao zalag za incest, i sazvezde. Što su me dve slatke rodake prvo zavele u šumu, a posle u sneg, i onda pobegle, s penom na ustima. Ljubičice u venčiću rose tada su rekle: »Na ovom svetu svi poznaju jednog dečaka. Njegovo ime je mama.« Bila je to svada prstima i uvojcima oko razdraganog i umiljatog stida. Slomila je prut i drvcima začikavala skrnjavljenje. Njena zima je: košćice opijuma kao kičme kristala. Dražesne cijanide; zverje mali crveni bog čeka u aleji mališana — neznalice. Na malom prstu crne, koja je cela vitica meke i druge kože je srebreni prsten, čin-čin nirvana. Kad je bog zao, sreća je najljepša. Bog je sunčani sat u zimskom snu, zalazak snega.

Car mu je pleo kiku, a kika se rugala — crveni punoglavac. Sedmogodišnja crnokosa curica vraćala se iz prodavnice sa torbom punom zelenih flaša. Zamolio sam je da me zagrlj i potom je odneo u cveće. Poljubio sam joj naježene usnice i pokupio miris urina sa najslijavijih malica.

Carice — reče Emin — zar ti dozvoljavajš vrapcima da kljuju inju na tvojim purpurnim bradavicama u ovoj bistroj zori.

Nije bilo odgovora. Kašljucavi papagaj smetao je Ježi da piški sa drveta, a krošnja je sva drhtala od strasti pred krošnjicom crnom i slanom.

— Ti si moje malo skrovište sperme!

A vi ste male mrdubube. Kad bismo se poljubili, to bi bilo kao da su se četiri praseta ispiškila u lavabo. Mi lopovke ukrale svíce, karamele i boje.